

UZ 35. GODIŠNJICU RADA MUZEJA ISTOČNE BOSNE I 25 GODINA POKRETANJA ČASOPISA

Tridesetpet godina postojanja jedne radne organizacije je period ni dug ni kratak, ali svakako dovoljan da se sagleda šta je i koliko urađeno.

Muzej u Tuzli je osnovan 1947. godine odlukom Gradskog narodnog odbora kao Muzej narodnooslobodilačke borbe. Od 1950. godine proširuje djelatnost i na ostale naučne discipline: arheologiju, etnologiju i umjetnost, i mijenja naziv u Zavičajni muzej. Od 1962. godine postao je regionalna institucija s novim nazivom Muzej istočne Bosne, koji i danas nosi.

S obzirom da je o stručnom radu, za period od osnivanja do 1971. godine, pisano u našem časopisu, u brojevima VI i VIII, ovom prilikom ćemo dati analizu rada u posljednjih desetak godina. Gledano s aspekta seoba, ovaj period počinje posljednjom, osmom, kojom je Muzej 1973. godine »privremeno« smješten u, neuslovni, i po prostoru i po lokaciji, stambeni objekat u kom se i sada nalazi. Ovim preseljenjem ostao je bez izložbenog prostora i stalne muzejske postavke, te je svoju aktivnost, silom prilika, više usmjerio na muzeološki i istraživački rad, a obrazovno-vaspitna uloga svedena je na minimum i pored velikog broja tematskih izložbi.

Kako je težište rada bilo, dakle, na istraživanjima, zaštiti i obradi muzejskog materijala, stvoreni su uslovi za povećanje broja eksponata u stručnim zbirkaama tako da brojno stanje inventarisa-nih objekata izgleda ovako: arheološko odjeljenje (u odsjecima za praistoriju, antiku, srednji vijek i u numuzmatičkoj zbirci) ima 10.295 objekata, etnološko odjeljenje 1.543, istorijsko (u odsjecima radničkog pokreta, NOR-a i socijalističke izgradnje) 6.950, umjetničko odjeljenje 377 objekata i stručna biblioteka 6.607 knjiga.

Imajući u vidu činjenicu da je 1947. godine tek osnovan Muzej i da je kroz čitav ovaj period bilo velikih teškoća, prostornih, kadrovskih i finansijskih, 19.200 eksponata, danas, govori o velikom radu, entuzijazmu i odricanjima, a istovremeno i o velikom značaju postojanja ove institucije koja je dala doprinos razvoju kulture u Tuzli i sjeveroistočnoj Bosni. Stručna obrada navedenog broja eksponata, ustrojstvo kartoteke i ostalih informativnih sredstava jasno govori o obimu muzeoloških poslova u proteklom periodu, uključujući tu i ovo posljednje desetljeće, dok se istraživačka, izlož-bena i izdavačka djelatnost odvijala u sljedećem obimu:

Naučnoistraživački i terenski rad

U arheološkom odjeljenju terensko-istraživački rad obavljan je, s jedne strane, u okviru naučnih projekata čiju realizaciju je finansirala Republička zajednica za naučni rad, s druge strane, u sklopu redovne djelatnosti Muzeja. U okviru i jednih i drugih radova pored probnih, zaštitnih i sistematskih iskopavanja obavljana su, u nekoliko mahova, rekognosciranja većeg dijela teritorije tuzlanskog regiona. Međutim, najveći dio terenskih radova bio je vezan za sljedeće naučne projekte čija je realizacija trajala nekoliko godina:

1. *Arheološka istraživanja na području dijela Spreče (1973—1975).*
2. *Arheološka istraživanja praistorijskih kultura na području Podrinja (1974—1976).*
3. *Istraživanja praistorijskih kultura u periodu nastanka i upotrebe metala na području donjeg Podrinja i dijela Semberije i istraživanja narodnog života i običaja donjeg Podrinja (1976—1978).*

Pored stručnjaka za praistoriju (naučni saradnik) koji je rukovodio arheološkim radovima, etnološka istraživanja obavili su viši kustos Zemaljskog muzeja i kustos etnolog našeg Muzeja.

4. *Istraživanja praistorijskih nekropola i gradinskih naselja na području Šekovići—Vlasenica i na potezu Kozluk—Janja (1977—1979).*

Elaborati istraživanja po navedenim temama sa kompletnom dokumentacijom o izvedenim radovima, uz verifikaciju Naučnog vijeća Zemaljskog muzeja u Sarajevu, dostavljeni su investitorima (Republičkoj zajednici za naučni rad i Muzeju istočne Bosne Tuzla).

U okviru redovne djelatnosti vršena su, u istom vremenskom periodu, probna, zaštitna i sistematska iskopavanja na lokalitetima: *praistorijskim* — »Gradovrh« u Solini (Tuzla), »Ljeskovac« u Poljacima (Brčko), »Brdo« G. Laništa (Brčko); *antičkim* — »Vidovice« (Brčko); *srednjovjekovnim* — »Gojsovac« Dvorovi (Bijeljina), »Gradina« u Ostojićevu (Bijeljina), »Podgradina« nekropola stećaka u Bratuncu, »Gradovrh« u Solini (Tuzla) i »Selačke« Batković (Bijeljina).

Etnološka istraživanja, pored učešća u navedenom arheološko-etnološkom projektu, sastojala su se u prikupljanju podataka o duhovnoj i materijalnoj kulturi i ispitivanju porijekla stanovništva u pojedinim sredinama. Obavljena su na području Tuzle, Ludmera, Ozrena, Trebave i donjeg Podrinja. Na području površinskog kopa

»Dubrave« i njegovog odlagališta koje zahvata više sela živiničke i tuzlanske opštine, izvršena su detaljna arheološko-etnološka istraživanja koja će biti stručno obrađena u posebnom elaboratu kao sastavni dio velikog investicionog projekta Radne organizacije Rudnici lignita »Kreka«. Ova radna organizacija je investitor radova, čime je otpočelo uključivanje Muzeja u ovakve privredne projekte.

Istorijsko odjeljenje je veći dio istraživanja i prikupljanja materijala usmjerilo na područje opštine Tuzla, a djelimično i regiona (Brčko, Bijeljina, Banovići, Gračanica). Takođe, u vezi rada idejnih koncepcija tematskih izložbi povremeno su preduzimana istraživanja u arhivima i muzejima u Sarajevu i Beogradu.

Izložbe

Ostavši bez izložbenog prostora i stalne muzejske izložbe, obrazovno-vaspitna uloga ove radne organizacije obavljena je samo putem tematskih i pokretnih izložbi. No, ma koliko da su ove izložbe značajan oblik djelatnosti, jer se na ovaj način obilježavaju istorijski datumi i jubileji naše revolucije, ipak one nisu adekvatna zamjena za stalnu izložbu. U ovom periodu pripremljene su sljedeće izložbe:

Arheološko odjeljenje — *»Srednjovjekovna kulturna baština sjeveroistočne Bosne«*; *»Arheološki nalazi na tlu sjeveroistočne Bosne«*.

Etnološko odjeljenje — *»Narodni život i kultura Vasiljevaca i okoline«* *»Tradicionalno tuzlansko zanatstvo«*; *»Tuzlansko solarstvo od najstarijih vremena do danas«*.

Istorijsko — *»Žena-borac, graditelj«*, *»Tito-Partija-Revolucija«*, *»Prvo i Drugo oslobođenje Tuzle«*, *»60 godina Partije, SKOJ-a i revolucionarnih sindikata«*, *»Iz partizanskog albuma Drage Mažara«*, *»Heroji mog zavičaja«*, *»Generalni štrajk rudara Bosne i Hercegovine i husanska buna 1920.«*, *dopuna izložbe »Birač u NOR-u«* i *»Borbeni put Šeste proleterske istočno-bosanske brigade«*.

Umjetničko odjeljenje — pripremljen je veći broj izložbi iz fonda akademskog slikara, Tuzlaka, Đorđa Mihajlovića (*Motivi iz Tuzle, Akvareli i pasteli, Portreti i dr.*).

Izložbe primljene u razmjenu — *»7000 godina Beograda«* Muzeja grada Beograda, *»Ženska narodna radinost užičkog kraja«* Narodnog muzeja Titovo Užice, zatim dvije izložbe Muzeja revolucije iz Sarajeva *»Pioniri Bosne i Hercegovine u NOR-u«* i *»Tito u Bosni i Hercegovini«*.

Naše izložbe u drugim muzejima — Izložba »Žena-borac, graditelj« postavljena je u Beogradu, Paraćinu i Titovom Užicu, a izložba »Generalni štrajk rudara i husinska buna« u Muzeju revolucije u Sarajevu. U Muzejskoj zbirci u Zvorniku postavljena je izložba *Arheološki nalazi na tlu sjeveroistočne Bosne*.

Veliki broj ovih izložbi bio je postavljen u skoro svim opštinским centrima sjeveroistočne Bosne.

Iz navedenog se da zaključiti da je izložbena aktivnost, naročito istorijskog odjeljenja, bila vrlo velika. Međutim, stoji i činjenica da, zbog kratkoće njihovog trajanja i zbog postavljanja u neodgovarajućim izložbenim prostorima, njihov efekat nije uvijek bio srazmjeran uloženom radu i finansijskim sredstvima.

Izdavačka djelatnost

Izdavačka djelatnost Muzeja počela je prije dvadesetpet godina pokretanjem časopisa »*Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne*«. Iako je zamišljen kao godišnjik, časopis nije bilo moguće štampati svake godine zbog niza teškoća, naročito materijalne prirode. Bilo je prekida u njegovom izlaženju, ali se ipak nije ugasio. Prvi broj je štampan 1957. godine, drugi 1958. broj III je štampan 1959, IV 1960, a V 1961. godine i bio je tematski, posvećen dvadesetogodišnjici ustanka u istočnoj Bosni. Broj VI, štampan je 1965; VII 1967, VIII 1970, IX 1972, X 1973, XI 1975, XII 1978. godine, a br. XIII 1980. i bio je posvećen šezdesetogodišnjici generalnog štrajka rudara Bosne i Hercegovine i husinske bune. Broj XIV je u pripremi i biće štampan u toku 1982. godine.

Uočljivo je da je samo prvih pet brojeva štampano bez zastoja i teškoća koje su kasnije nastupile i usporile izlazak tako da je časopis štampan prosječno svake druge godine.

Pored časopisa, Muzej je izdavač i drugih publikacija, monografija i kataloga. 1975. godine u saradnji sa osnovnom organizacijom udruženog rada Fabrika soli, kombinata SODASO u Tuzli, pripremljena je monografija »*Devedeset godina industrijske proizvodnje soli u Tuzli*«, a 1976. godine u saradnji sa Savezom arheoloških društava Jugoslavije, doktorska disertacija Milice Kosorić — »*Kulturni, etnički i hronološki problemi ilirskih nekropola Podrinja*«.

Našim publikacijama ostvarujemo razmjenu stručne literature koju izdaju muzeji, arhivi, instituti u našoj zemlji i velikom broju zemalja u svijetu i na taj način popunjavamo svoju stručnu biblioteku.¹

1. Spisak razmjene objavljen je u našem časopisu br. VIII i XII.

Zaštita i konzervacija muzejskog materijala

S obzirom na to da Muzej nema svoju konzervatorsku službu, najugroženiji objekti su upućivani na konzervaciju u radionice razvijenijih muzejskih centara (Zemaljski muzej u Sarajevu, Narodni muzej u Beogradu). U ovim konzervatorskim radionicama uglavnom je vršena zaštita metalnih objekata, a zaštita arhivskog materijala obavljena je u Narodnoj biblioteci Srbije u Beogradu.

Osnovna zaštita manje oštećenih predmeta od tekstila, drveta, metala, kože, keramike vršena je u našoj preparatorskoj radionici, iako nije imala ni minimum uslova za rad.

Finansiranje

Do kraja 1979. godine osnovna djelatnost Muzeja finansirana je većim dijelom sredstvima Republičke zajednice za kulturu, dio stručnih poslova vezanih za teritoriju opštine Tuzla sredstvima SIZ-a za kulturu SO Tuzla, a dokumentaciono odjeljenje i čuvarska služba objekta iz budžeta Skupštine opštine Tuzla.

Transformacijom Republičke zajednice, 1979. godine, došlo je do promjene u finansiranju koje je za sve regionalne muzeje u Republici prenjeto u cjelini u nadležnost opština gdje su sjedišta regionalnih muzeja. Od tada se stručni rad Muzeja u Tuzli finansira iz sljedećih izvora: SIZ-a za kulturu, budžeta opštine Tuzla i vlastitih prihoda ostvarenih neposrednom razmjenom rada.

Međutim, ovakav način finansiranja ugrožava regionalnost ove institucije, jer opštine tuzlanskog regiona nisu spremne da prihvate dio obaveza.

Kadrovi

U proteklom periodu dolazilo je do čestih kadrovskih promjena, ali se ukupan broj radnika nije znatno mijenjao. On je za čitavo ovo vrijeme ostajao jedanaest ili dvanaest.

1. *Dr Milica Kosorić*, arheolog praistoričar — viši naučni saradnik; u Muzeju od 1962—1979. godine kada odlazi u Zemaljski muzej; na dužnosti direktora do 1979. godine.
2. *Siniša Perić*, kustos arheolog za srednjovjekovni period, od 1967—1980. godine kad odlazi u Narodni muzej Leskovac.
3. *Kecman Vladimir*, kustos arheolog, od 1975—1977. godine; otišao u Muzej 25. maj u Beogradu.
4. *Veljko Milić*, kustos arheolog, u Muzeju od 1978. godine.
5. *Marija Čubrilo*, kustos istoričar, u Muzeju od 1962—1973. i od 1979. godine na dužnosti direktora.

6. *Semija Rizvanović*, kustos istoričar, od 1973—1980; otišla u Izdavačku djelatnost »Univerzal« Tuzla.
7. *Milena Protić*, kustos istoričar, u Muzeju od 1980.
8. *Mr Azem Kožar*, kustos istoričar, u Muzeju od 1980.
9. *Mr Salih Kulenović*, viši kustos etnolog, u Muzeju od 1971.
10. *Bernard Derniković*, VK fotograf, od 1962. godine.
11. *Klobučarić Mubera*, dokumentarista i preparator u Muzeju od 1975. godine.
12. *Klobučarić Cveta*, sekretar do 1973. godine.
13. *Milica Vulcanović*, sekretar, od 1973. do 1975.
14. *Raifa Galijatović*, sekretar, od 1976.
15. *Margita Gašić*, knjigovođa, od 1973. do 1974.
16. *Mitra Lukić*, knjigovođa, od 1975.
17. *Vujić Jela*, kurir-čistač, od 1959.
18. *Kovčić Pašan*, čuvar-čistač, od 1963.
19. *Janković Zoran*, čuvar-čistač, od 1976.
20. *Ljubanović Raif*, noćni čuvar, od 1974—1976. godine.

U ovom periodu su četiri stručna radnika otišla iz radne organizacije, ali je isto toliko i došlo. Značajno je napomenuti da su dva radnika stekla viša stručna i naučna zvanja; magistar arheolog prahistoričar je doktorirao i stekao zvanje muzejski savjetnik i viši naučni saradnik. Kustos etnolog završio je postdiplomske studije, a stekao je i zvanje viši kustos. Dva kustosa pripravnika su položili stručni ispit i dobili zvanje kustosa.

U prethodnom tekstu bilo je govora da period obuhvaćen ovim izvještajem počinje osmom seobom Muzeja, a svi su izgledi da će se završiti devetom. Zahvaljujući razumijevanju društveno-političkih faktora u gradu i radnika OOUR-a radne organizacije »Univerzal« Muzeju je dodijeljen veći prostor od ovog kojim sada raspolaže. Dodijeljeni prostor se nalazi u dijelu zgrade stare štamparije »Grafičar«. Pomenuti objekat se nalazi u centru stare tuzlanske čaršije u ul. Maršala Tita br. 16. Preseljnje se očekuje do kraja 1982. godine.